

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ (ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ) ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ.

Το σενάριο προτείνεται να υλοποιηθεί στο τέλος του α΄ τριμήνου καθώς οι μαθητές θα έχουν διδαχτεί το κεφάλαιο των ανατολικών πολιτισμών και το μινωικό πολιτισμό στην Ιστορία τους, αλλά παράλληλα θα έχει προχωρήσει και η διδασκαλία της Οδύσσειας στην ε ραψωδία.

Διδακτικοί στόχοι:

1. Να κατανοήσουν οι μαθητές την ανθρωπομορφική αντίληψη που είχαν οι αρχαίοι για τους θεούς τους, αλλά και τα ζωόμορφα χαρακτηριστικά που απέδιδαν στους δικούς τους οι ανατολικοί λαοί.
2. Να διαπιστώσουν μελετώντας το κείμενο της Οδύσσειας τον τρόπο που ο Όμηρος συμβάλλει στον εξορθολογισμό και εξανθρωπισμό της παραδοσιακής θρησκείας, στο μέτρο που αυτό είναι δυνατόν.
3. Να επιχειρήσουν, με αφορμή τις δύο αγορές των θεών της Οδύσσειας (α και ε ραψωδίες), την επίσκεψη της Αθηνάς στον Τηλέμαχο και του Ερμή στην Καλυψώ, να προβούν σε προσωπικές διαπιστώσεις και επισημάνσεις σχετικά με τα δύο παραπάνω.

Παιδαγωγικοί στόχοι:

1. Να ασκηθούν οι μαθητές στη διαθεματική –συνεργατική προσέγγιση της γνώσης.
2. Να συλλέγουν, να επεξεργάζονται και να αξιολογούν το υλικό τους μέσα από αξιόπιστες «πηγές» του διαδικτύου (π.χ. εικονική περιήγηση σε μουσεία)
3. Να οργανώνουν το υλικό τους και να το παρουσιάζουν είτε με τη μορφή προφορικής εισήγησης είτε με τη μορφή γραπτής παρουσίασης.
4. Να σκέφτονται κριτικά και συνδυαστικά, διασταυρώνοντας τις «πληροφορίες- μηνύματα» που λαμβάνουν από τα μνημεία της εικαστικής δημιουργίας με εκείνες που δέχονται από ένα λογοτεχνικό έργο, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατόν να γίνει.

Απαραίτητες προϋποθέσεις-υλικά:

1. Χρήση ενός φυλλομετρητή του Παγκόσμιου Ιστού, συγκεκριμένα του Internet Explorer.
2. Διάθεση για εφαρμογή νέων μεθόδων διδασκαλίας πέραν των παραδοσιακών από τον διδάσκοντα και εξοικείωσή του με τη δικτυακή τεχνολογία.
3. Προηγούμενη εμπειρία των μαθητών στην εκπόνηση τέτοιου είδους δραστηριοτήτων.
4. Χρήση του επεξεργαστή κειμένου – MS Word.
5. Δημιουργία παιδαγωγικού κλίματος και ατμόσφαιρας, ικανών να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων που τέθηκαν.

Σύντομη περιγραφή της διαδικασίας:

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες 2 ατόμων εκ των οποίων ο ένας τουλάχιστον είναι ικανός χρήστης του υπολογιστή. Η όλη διαδικασία διαρκεί 4 διδακτικές ώρες. Σε κάθε διδακτική ώρα αντιστοιχεί μία φάση της εργασίας που πρέπει να ολοκληρωθεί. Βρισκόμαστε ήδη στη διδασκαλία της ε ραψωδίας στην Οδύσεια και οι μαθητές έχουν αρχίσει να σχηματίζουν μία εικόνα για τους ομηρικούς θεούς.

Αυτήν καλούνται να την παρουσιάσουν μέσα από μία πρωτότυπη διαδικασία που ευελπιστώ να τους μείνει μια εμπειρία ξεχωριστή.

ΔΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:

Α΄ φάση/ 1^η διδακτική ώρα:

Κατά τη διάρκεια της πρώτης διδακτικής ώρας κάθε ομάδα επισκέπτεται την ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ime.gr/chronos/02/crete/gr/religion/index.html> και μελετά τη σελίδα που αφορά τη θρησκεία. Με αριστερό κλικ στο **εικόνες** μπορεί να έλθει σε άμεση επαφή με την κυρίαρχη γυναικεία θεότητα της μινωικής θρησκείας. Συλλέγει πληροφορίες που αφορούν την απεικόνιση της θεάς, τις ιδιότητες που συγκεντρώνει στο πρόσωπό της, γιατί θα κληθεί σε λίγο να καταγράψει και να παρουσιάσει με σαφή και περιεκτικό λόγο τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε, έπειτα από την έρευνα που έκανε. Ακολουθεί πλοήγηση στο Αιγυπτιακό Μουσείο του Καΐρου στη διεύθυνση:

<http://www.egyptianmuseum.gov.eg/>. Κάνοντας κλικ στο Pharaonic gods αριστερά οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τους θεούς των αρχαίων Αιγυπτίων. Με ιδιαίτερη προσοχή παρατηρούν και εδώ τα εκθέματα του Μουσείου και καταγράφουν τις εντυπώσεις και επισημάνσεις τους για τη μορφή και τα χαρακτηριστικά που απέδιδαν στους θεούς τους οι Αιγύπτιοι. (επισυνάπτονται παρακάτω φύλλα εργασίας που καθοδηγούν τα παιδιά, με ερωτηματολόγιο, βήμα προς βήμα, στη συγκεκριμένη διερεύνηση).

Εναλλακτικά, οι μαθητές μπορούν να διαμορφώσουν ένα αρχείο power point παρουσιάζοντας σ' αυτό υλικό από τις εικονικές τους περιηγήσεις, που αξίζει να παραμείνει στο τοπικό δίκτυο του σχολείου, εύχρηστο ανά πάσα στιγμή.

Β' φάση/ 2^η διδακτική ώρα:

Στον υπολογιστή τώρα πλέον, δουλεύοντας τον επεξεργαστή κειμένου η κάθε ομάδα καλείται να συνθέσει δύο παραγράφους, μία που να αφορά τη μινωική θεότητα και μία δεύτερη που μας δίνει μία «γεύση» από την αιγυπτιακή θρησκεία. Για τη σύνταξη των παραγράφων λαμβάνει υπόψη της το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί, στα φύλλα εργασίας. Προς το τέλος της ώρας, οι μαθητές κάθε ομάδας μπορούν να ανταλλάξουν τα κείμενά τους και να επισημάνει ο καθένας τα λάθη ή τις παραλείψεις του άλλου συμπαράγοντας, μ' αυτό τον τρόπο, λόγο. Έτσι τους δίνεται η δυνατότητα να αναπλάσουν σ' ορισμένα σημεία το κείμενό τους βασιζόμενοι στις υποδείξεις του έτερου μέλους της ομάδας.

Γ' φάση/ 3^η διδακτική ώρα:

Κατά τη φάση αυτή η κάθε ομάδα μπαίνει στη διεύθυνση: www.ime.gr/chronos/03/gr/culture/religion/index4.html και κάνοντας κλικ αριστερά στο **Λωδεκάθεο** και **Άλλοι Θεοί** παρατηρεί τις μορφές του Δία και της Ήρας, του Απόλλωνα κι της Άρτεμις όπως και άλλων θεών. Οι μαθητές εστιάζουν την προσοχή τους ιδιαίτερα στην αισθητική αναπαράσταση των θεών. Καταγράφουν στοιχεία που τους εντυπωσιάζουν περισσότερο προς αυτή την κατεύθυνση. Παρατηρούν πως οι αρχαίοι φαντάζονταν και παρίσταναν τους θεούς τους. Εναλλακτικά, μπορούν οι μαθητές να μπουν στην διεύθυνση: www.for.a.gr. Κάνοντας κλικ στο θρησκευτικότητα και θεοί του Ολύμπου απολαμβάνουν τους θεούς των αρχαίων ελλήνων από μια άλλη οπτική γωνία, συλλέγοντας συμπληρωματικά στοιχεία. Στο 2^ο ημίωρο της ώρας οι ομάδες παίρνουν το λόγο και παρουσιάζουν προφορικά τα «ευρήματά» τους.

Δ' φάση/ 4^η διδακτική ώρα:

Καθώς η διδασκαλία της εραγωγδίας έχει προχωρήσει σε ικανοποιητικό βαθμό οι μαθητές μελετούν τις αγορές των θεών στην α και ε ραγωγδία, την επίσκεψη της Αθηνάς στην Ιθάκη καθώς και αυτήν του Ερμή στην Καλυψώ. Παρατηρούν τη συμπεριφορά των θεών όπως την εμπνεύστηκε ο Όμηρος. Θα προσπαθήσουν σε λίγο να δώσουν την εικόνα των θεών στον Όμηρο, να μιλήσουν για τον ανθρωπομορφισμό τους που δεν αφορά μόνο στην εξωτερική τους εμφάνιση, αλλά και στις ιδιότητες, συνήθειες, στη συμπεριφορά, στα πάθη. Στο 4^ο φύλλο εργασίας, που επισυνάπτεται στο τέλος, ακολουθεί σχετικό ερωτηματολόγιο.

Πρόεκταση του σεναρίου:

Αν υπήρχε διαθέσιμος χρόνος και μεράκι θα μπορούσαν τα παιδιά να ασχοληθούν με την εικόνα των ομηρικών θεών και στα δύο έπη. Ένας παραλληλισμός - σύγκριση των δύο επών ως προς αυτό το σημείο θα ήταν μια πρόσφορη παιδαγωγική άσκηση. Μια τέτοια, βέβαια, απόπειρα απαιτεί σαφώς συντονισμό, οργάνωση και συνεργασία των ομάδων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και προϋποθέτει τη διδασκαλία και του δεύτερου έπους. Σ' αυτή τη φάση, οι μαθητές έχουν σχηματίσει, πλέον, ολοκληρωμένη εικόνα των ομηρικών θεών και είναι σε θέση να προβούν σε πιο «προχωρημένες» διαπιστώσεις.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

1^ο ΦΥΛΛΟ:

Α' φάση / 1^η διδακτική ώρα:

Επισκεφθείτε την ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ime.gr/chronos/02/crete/gr/religion/index.html και μελετήστε τη σελίδα που αφορά τη θρησκεία. Με αριστερό κλικ στο **εικόνες** μπορείτε να έλθετε σε «άμεση επαφή» με την κυρίαρχη γυναικεία θεότητα της μινωικής θρησκείας. **Παρατηρήστε**

προσεκτικά τη μορφή της, **κρατήστε σημειώσεις** κατά τη διάρκεια της περιήγησής σας **για να περιγράψετε** τη Μητέρα – Θεά Φύση την επόμενη ώρα στον υπολογιστή σας, λαμβάνοντας υπόψη σας τις σχετικές ερωτήσεις που αφορούν την απεικόνιση της θεάς, τις ιδιότητες που συγκεντρώνει στο πρόσωπό της, το υλικό κατασκευής των αγαλμάτων.

Ακολουθεί πλοήγηση στο Αιγυπτιακό Μουσείο του Καΐρου στη διεύθυνση: <http://www.egyptianmuseum.gov.eg/>. Κάνοντας κλικ στο Pharaonic gods αριστερά έρχεστε σε επαφή με τους θεούς των αρχαίων Αιγυπτίων. **Παρατηρήστε** τα εκθέματα του Μουσείου και **καταγράψτε τις επισημάνσεις σας** σχετικά με τη μορφή και τα χαρακτηριστικά των αιγυπτιακών θεών, αν σας θυμίζουν τους θεούς των Μινωιτών. Σας εντυπωσίασε ιδιαίτερα κάποιο έκθεμα; **Συγκεντρώστε περισσότερα στοιχεία** γι αυτό αναφέροντας τους λόγους που το επιλέξατε.

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Β' φάση/ 2^η διδακτική ώρα:

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που συγκεντρώσατε από την προηγούμενη φάση, **γράψτε στον επεξεργαστή κειμένου** με σαφήνεια μία παράγραφο έχοντας υπόψη σας τις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) Πώς απεικονίζεται η θεά της μινωικής θρησκείας;
- β) Ποιες ιδιότητες συγκεντρώνει στο πρόσωπό της;
- γ) Αναφέρατε κάποιο χαρακτηριστικό της που σας έμεινε χαραγμένο στη μνήμη.
- δ) Από τι υλικό είναι κατασκευασμένα τα αγάλματα που απολαύσατε στην οθόνη σας;

Με βάση τις σημειώσεις που κρατήσατε από την περιήγησή σας στο Μουσείο του Καΐρου **να συνθέσετε μία παράγραφο στον υπολογιστή σας** απαντώντας στο εξής ερωτηματολόγιο:

- α) Πώς φαντάζονταν τους θεούς τους οι Αιγύπτιοι;
  - β) Με ποια ή ποιες μορφές τους έκαμαν πιο οικείους προς αυτούς;
  - γ) Ποιά χαρακτηριστικά τους αποδίδουν;
  - δ) Σας θυμίζουν καθόλου αυτά, τους θεούς των μινωιτών;
  - ε) Σας εντυπωσίασε ιδιαίτερα κάποιο έκθεμα;
  - στ) Δώστε περισσότερα στοιχεία γι αυτό, αναφέροντας τους λόγους που το επιλέξατε.
- Αφού ολοκληρώσετε τη σύνταξη των κειμένων σας ανταλλάξτε, τώρα, τα κείμενά σας με το συμμαθητή σας στην ομάδα, προκειμένου να εντοπίσετε τυχόν παραλείψεις ή εκφραστικά λάθη και κάνετε τις απαραίτητες διορθώσεις.

3^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Γ' φάση/ 3^η διδακτική ώρα:

Επισκεφθείτε τη διεύθυνση: www.ime.gr/chronos/03/gr/culture/religion/index4.html Με κλικ αριστερά στο **Δωδεκάθεο** και **Άλλοι Θεοί** παρατηρήστε τις μορφές του Δία και της Ήρας, του Απόλλωνα, της Αρτεμης και άλλων θεών.

- α) Συγκεντρώστε στοιχεία που αφορούν την αισθητική αναπαράσταση των θεών.
- β) Τι σας εντυπωσίασε περισσότερο στην «απεικόνιση» των θεών;
- γ) Πώς οι αρχαίοι φαντάζονταν τους θεούς τους; Μήπως «κατ' εικόνα» τους;
- δ) Τους αποδίδουν ανθρωπόμορφα χαρακτηριστικά;
- ε) Προσέξτε πώς αποδίδεται το πρόσωπο, το κορμί και τα άλλα μέλη του ανθρώπινου σώματος.
- στ) Παρατηρείτε μια τάση «εξιδανίκευσης» στην αναπαράσταση;

Εναλλακτικά, μπορείτε να πλοηγηθείτε στην διεύθυνση: www.for.a.gr. Κάντε κλικ στο θρησκευτικότητα και θεοί του Ολύμπου. Απολαύστε τους θεούς των Αρχαίων Ελλήνων από μια άλλη οπτική γωνία, συλλέγοντας επιπρόσθετα στοιχεία.

Στο 2^ο ημίωρο της ώρας οι ομάδες παρουσιάζουν προφορικά τα «ευρήματά» τους, ανταλλάσσοντας σκέψεις και ιδέες, κάνοντας διάφορες επσημάνσεις που τις θεωρούν σημαντικές.

4^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Δ' φάση/ 4^η διδακτική ώρα:

Μελετήστε από το κείμενο της Οδύσσειας τις ραψωδίες α και ε και ειδικότερα τα εξής σημεία: τις αγορές των θεών στις δύο ραψωδίες αντίστοιχα, την επίσκεψη της Αθηνάς στην Ιθάκη (α ραψ.) καθώς και αυτήν του Ερμή στην Ωλυγία (ε ραψωδία).

Συνθέστε στον υπολογιστή σας ένα κείμενο με βάση τη συμπεριφορά των θεών στις δύο ραψωδίες έτσι, που να καταδεικνύεται ότι ο Όμηρος συμβάλλει στον εξορθολογισμό και εξανθρωπισμό της αρχέγονης θρησκείας.

Μπορείτε να λάβετε υπόψη σας τις ακόλουθες ερωτήσεις:

α) Τι εννοούμε με τον όρο ανθρωπομορφισμός;

β) Η εικόνα και η συμπεριφορά του Δία και της Αθηνάς στις δύο ραψωδίες ενέχει ανθρώπινα στοιχεία;

γ) Η θεά επιφάνεται στον Τηλέμαχο με τη μορφή θνητού, του Μέντη. Προκύπτει κάποιο συμπέρασμα από τη συγκεκριμένη επιλογή εμφάνισης της θεάς;

δ) Η αποχώρησή της από το παλάτι του Οδυσσέα γίνεται με τρόπο θαυμαστό. Ποιος είναι αυτός; Για ποιους λόγους νομίζετε ότι ο ποιητής παρουσιάζει τη θεά του να αποχωρεί έτσι;

ε) Διακρίνετε στη συμπεριφορά του Ερμή και Καλυψώς ανθρώπινες ιδιότητες, συνήθειες και πάθη;

στ) «Ένας ερευνητής του Ομήρου έχει διατυπώσει την άποψη: «Έχοντας πλάσει έτσι τους θεούς του ο ομηρικός άνθρωπος αποκάλυψε τον εαυτό του ισόθεο».(Finley)

Σε ποιες σκέψεις σας οδηγεί αυτή η διατύπωση;

Ο καθηγητής στη διάρκεια της εργασίας επιβλέπει τις ομάδες. Έχει συμβουλευτικό ρόλο. Καλύπτει τεχνικές αδυναμίες των μαθητών. Καθοδηγεί τους μαθητές του.

Αξιολόγηση των μαθητών:

Ο κάθε μαθητής αξιολογείται με βάση τη συμμετοχή του και στα τέσσερα στάδια της διαδικασίας. Την ικανότητά του να συλλέγει και να επεξεργάζεται υλικό από το διαδίκτυο, προκειμένου να παράγει και να συμπαράγει συνεργαζόμενος γραπτό λόγο. Αξιολογείται, επίσης, από την ευχέρεια με την οποία παρουσιάζει, σε προφορικό λόγο, πληροφορίες που έχει συγκεντρώσει από τις «πηγές» του στο διαδίκτυο.